

AOPENOTE

NUMMER 64
NAJAAR 2008

NIEUWS

Goed nieuws uit Spanje

De burgemeester van Villena en de voorzitter van AAP tekenden in augustus een Samenwerkingsconvenant, dat zal zorgen voor een verdere samenwerking en wederzijdse ondersteuning tussen AAP en de Gemeente aangaande Primadomus. AAP neemt de bouw op zich van een voorlichtingscentrum bij het Primadomus-terrein waarin aandacht wordt gegeven aan de natuurlijke omgeving rond Primadomus en Primadomus zelf. Ook zal AAP 1.500 bomen planten en een ontsluitingsweg vernieuwen. De gemeente Villena zal al het nodige doen om de opening van Primadomus te bespoedigen.

AAP krijgt nieuwe website

AAP werkt momenteel hard aan een nieuwe website. De huidige website gaat al enige jaren mee en is qua vormgeving en techniek aan vervanging toe. Op het moment van schrijven is de datum van het online gaan van de nieuwe website nog niet bekend. Indien u nieuwsgierig bent naar het resultaat, kijk de komende tijd dan regelmatig op www.aap.nl.

Korting op Tarzan-kaarten voor Apenote-lezers

De musical *Tarzan* draagt Stichting AAP een warm hart toe en wil onze Apenote-lezers daarom trakteren op een cadeautje: korting op toegangskaarten voor de musical. *Tarzan*® vertelt het verhaal van een jongen die, opgevoed door apen, zijn afkomst zoekt en een hartstochtelijke liefde vindt. Inmiddels hebben ruim 1,3 miljoen mensen deze adembenemende musical gezien en nog steeds trekt *Tarzan* avond aan avond volle zalen in het Fortis Circustheater in Scheveningen!

Als u nu kaarten boekt voor de Musical van het Jaar, ontvangt u € 30,- korting per 2 kaarten!

*Reserveer: 0900 – 300 5000 (45 cpm) o.v.v. 'Apenote Tarzan'. *Kijk voor de actievoorwaarden op www.aap.nl.

AAP OPVANG
VOOR
UITHEEMSE DIEREN
WWW.AAP.NL

Een plaats onder de Portugese zon

Vaste bezoekers van de apeneilanden in Almere zullen ze missen: de lampongapen die jarenlang het zogenoemde Bèta-eiland bewoonden. De groep van Nagpur.

Nagpur, een imposante verschijning – in 1993 als peuter in beslag genomen in de haven van Rotterdam – leidde op de voor hem zo typische, zachtvaardige wijze een groep bestaande uit drie mannelijke en vijf vrouwelijke soortgenoten. Een buitengewoon hechte groep, rustig, stabiel en tegelijkertijd één en al actie. Voor zo'n leuke club moest het eenvoudig zijn om een plaatsje elders te vinden zou je denken, maar ondanks verwoede pogingen lukte dat niet.

Tot we in 2007 in contact kwamen met Monte Selvagem, een in 2004 geopend dierenpark in Montemor-o-novo, ongeveer 100 kilometer ten oosten van Lissabon. Het klikte eigenlijk direct tussen Monte Selvagem en AAP; educatie, duurzaamheid en aandacht voor dieren in nood zijn kernbegrippen in het beleid van dit kleine familiebedrijf. Een bezoek aan het park werd spoedig gevolgd door een tegenbezoek en al heel snel waren we het er samen over eens dat de toekomst van Nagpurs groep in Portugal zou liggen.

KURKEIKEN

In minder dan een half jaar tijd werd er in Monte Selvagem een verblijf uit de grond gestampt,

waarin onder meer een paar enorme kurkeiken de dieren fantastische klimmogelijkheden bieden. Op 11 juli 2008 werden de lampongapen – met gebruikmaking van Air Miles! – naar Lissabon gevlogen. In het holst van de nacht kwamen Nagpur en de zijnen aan in Monte Selvagem, waar de gehele familie van de eigenaars van het park uitgelopen was om hen te verwelkomen. Na een halve nacht in de binnenverblijven gebivakkeerd te hebben, konden de dieren de volgende ochtend bezit nemen van hun prachtige buitenverblijf. Voorzichtig, waakzaam en tegelijkertijd nieuwsgierig verkenden ze hun nieuwe territorium. Inmiddels zijn er enkele maanden verstreken en blijken de dieren

volledig gewend aan hun nieuwe verblijf, hun nieuwe verzorgers en aan het Portugese klimaat. Vooral dat laatste was zelfs voor deze van oorsprong tropische dieren even wennen: een Portugese zomer is toch wel iets anders dan de Nederlandse! Het is heerlijk om je op een verhoogd ligplateau te koesteren in het Portugese zonnetje, maar op het heetst van de dag brand je daar toch echt weg... Dan is het juist weer goed toeven in de aangenaam koele binnenverblijven. Het klimaat biedt overigens zo dadelijk in de winter nog meer voordeel. De koudegevoelige lampongapen kunnen vanaf nu een aanzienlijk groter deel van het jaar van de buitenlucht genieten dan in Nederland het geval was!

HOOP

We zijn ontzettend blij dat de groep van Nagpur, na jaren zoeken, een voortreffelijke plek in een bijzonder sympathieke dierentuin heeft kunnen krijgen. Hun verhaal geeft ook hoop: soms duurt het even, maar uiteindelijk ligt er voor alle opgenomen dieren een goede toekomst buiten AAP in het verschiet. En dat is hard nodig. Want ook dieren als Malta, waarover u in de brief hebt kunnen lezen, wachten op een fijn nieuw thuis!

Geert Jonkers
Coördinator Herplaatsing

Volkslanke *Fiffi*

Bij de naam Fiffi denk je aan een Yorkshire terriër met strikje in het haar en niet direct aan een uit de kluiten gewassen chimpansee-dame van 84 kg... Tweemaal zo zwaar als normaal!

De 37-jarige Fiffi werd dit voorjaar in beslag genomen bij een Franse particulier, waar ze 28 jaar eenzaam zat opgesloten. Vanaf haar eerste dag bij AAP haalde de verwend Française haar neus op voor groente, apenbrokken en water: ze was gewend aan macaroni, chocola en vruchtensap! Aangezien het bij overgewicht schadelijk is om té snel af te vallen, werden deze dikmakers geleidelijk vervangen door het normale chimpanseediet van water, vruchten, groenten en brokken. Na drie maanden was ze meer dan twaalf kg kwijtgeraakt!

Bij binnenkomst, na zes weken en aan het eind van de (drie maanden durende) quarantaineperiode worden chimpansees bij AAP uitgebreid lichamelijk onderzocht, behandeld en getest op onder andere diverse virussen. Virologie wees uit dat Fiffi actief uitscheider was van het hepatitis B virus (HBV), dat via bloed en seksueel contact overdraagbaar is. Wereldwijd zijn meer dan 350 miljoen mensen drager van HBV. Meer dan 250.000 mensen sterven jaarlijks als gevolg van de door het virus veroorzaakte leverziekte.

Sinds 1978 is bekend dat mensapen, gibbons en wolapen hepatitis B virussen dragen die genetisch nauw verwant zijn aan die bij mensen. Deze virussen komen in het wild voor en veroorzaken voor zover bekend geen ziekteverschijnselen bij de dieren. Ook het virus dat Fiffi draagt blijkt van zo'n specifieke 'chimpanseestam' te zijn. Vanwege de genetische verwantschap tussen het humane- en mensapen-HBV is een risico van overdracht op mensen echter niet uit te sluiten. Daarom worden, behalve de negatief testende chimpansees waarmee de dieren in één groep zitten, ook de diervverzorgers van HBV-uitscheiders preventief gevaccineerd tegen HBV.

Gelukkig voor Fiffi, herbergt AAP nog twee HBV-besmettelijke chimpansees, Jim en Julio. Binnenkort zal getracht worden hen samen te voegen. De twee heren kijken al reikhalzend uit naar de eerste ontmoeting met onze volkslanke Fiffi!

Hester van Bolhuis, dierenarts

Wasbeer het haasje

In de zomer komen poema's naar de Veluwe, duiken bijtschildpadden op in het zwembad en infiltreren wasberen de Nederlandse bossen. Komkommertijd is dierentijd in de media. Aan het feit dat er steeds meer wasberen in de opvang terecht komen wordt echter voorbijgegaan.

Bij AAP krijgen we steeds vaker meldingen van wasberen die door Nederland zwerven – meestal komen ze uiteindelijk bij AAP terecht. Waar komen ze vandaan? Zijn het 'wilde dieren' uit Duitsland of België waar wasberen plaatselijk al in grote aantallen voorkomen, of betreft het wellicht ontsnapte huisdieren? AAP stelde via de website de vraag of mensen die wasberen in het wild zagen, daar misschien een foto of een filmpje van konden

maken. De kranten kopten meteen dat er sprake was van een plaag die bestreden moest worden.

BEHEERSBAAR

Het ministerie van Landbouw liet een onderzoekje doen naar de ernst van de zaak. Hun conclusie is dat allemaal wel meevalt, waarschijnlijk gaat het om niet meer dan een tiental ontsnapte dieren. Faunavervalsing (verdringing van inheemse diersoorten door exoten) kan volgens de onderzoekers voorlopig nog worden tegengegaan door loslopende dieren weg te vangen. Daarmee is het ministerie van Landbouw gerustgesteld en sluit het dossier; AAP lost het blijkbaar wel op door de dieren op te nemen. Toch blijven er de nodige vragen, bijvoorbeeld hoe het komt dat AAP jaarlijks al meer dieren opvangt dan er volgens Landbouw in totaal rondlopen. En waarom het dossier sluiten nu het

probleem nog beheersbaar is via preventieve maatregelen zoals het invoeren van een positieflijst voor huisdieren? In Duitsland heeft men te lang gewacht: daar worden nu jaarlijks bijna 30.000 (!) wasberen doodgeschoten. Toch rukken ze steeds verder op.

Natuurlijk zal AAP doorgaan met het opnemen van alle wasberen waar opvang voor wordt gevraagd. Hun welzijn staat voorop, wij laten ze niet aan hun lot over. Maar zonder een serieuze aanpak van het probleem kunnen de jagersverenigingen zich alvast in de handen wrijven: de wasbeer wordt het haasje.

David van Gennep
directeur Stichting AAP

Bedrijvendag 2008

Op 1 oktober ontving AAP bedrijven uit de regio in restaurant De Kempphaan. Voorafgaand aan het welkomstwoord van David van Gennep, genoten de gasten van de taart met AAP-logo, gesponsord door Hema Bakkerijen uit Almere.

Na de filmbeelden van chimpansee Fiffi en het verhaal van bedrijfsadoptant Woningcoöperatie De Alliantie Flevoland die mantelbaviaan Madrya voor drie jaar exclusief adopteert, volgde de workshop van Apemanagement. In zijn workshop legde Patrick van Veen op originele wijze het verband tussen het gedrag van collega's op de werkvloer en apen op de apenrots.

Na de lunch werden wind en regen dapper getrotseerd tijdens de rondleiding over het AAP-terrein. Hier konden de gasten met eigen ogen écht apengedrag zien, wat af en toe tot besmuikt geginnik leidde. Leidinggevend en middenkader, ruzietjes op de werkvloer en gevlooi bij de koffieautomaat, het was allemaal herkenbaar!

Judith Jozefzoon
Fondsenwerver Zakelijke Markt

AAP en crisis?

De financiële crisis: iedereen heeft erover gehoord, gelezen en gesproken. Wellicht vraagt u zich als donateur af wat AAP merkt van deze crisis en of uw geld bij ons nog wel veilig is. De belangrijkste feiten:

– AAP is geen eigen geld kwijtgeraakt. Onze organisatie heeft geen aandelen, afgezien van een kleine portefeuille afkomstig uit erfenissen. AAP neemt nooit financiële risico's ten behoeve van iets hogere rentes en belegt haar geld uitsluitend in vastrenderende waardes, bovendien alleen bij 3-A instellingen (dus niet bij instellingen als IceSave).

– Geplande projecten, zoals de bouw van Primadomus, zijn niet in gevaar. AAP start projecten pas als er voldoende eigen middelen zijn om deze te financieren.

– De financiële crisis kan natuurlijk wel op andere manieren effect meebrengen; de kans bestaat dat de inkomsten uit donaties van

particulieren en bedrijven terug gaan lopen. Hier mogen de dieren natuurlijk niet de dupe van worden. In het ergste geval kan AAP gebruik maken van een noodpotje om de verzorging van de dieren voort te kunnen zetten.

Wilt u meer weten? Op onze website www.aap.nl hebben we voor u alle informatie op een rijtje gezet. U kunt ook bellen naar 036-523 87 87.

VERHUISD?

U helpt ons enorm door uw adreswijziging digitaal aan ons door te geven via www.aap.nl bij menu-optie Service of via verhuizing@aap.nl. AAP staat ook vermeld op het online verhuisformulier van TPG Post. Natuurlijk kunt u ook gewoon bellen of een verhuiskaartje sturen.

WIJ STELLEN AAN U VOOR

Albert en Louis

De twee groene-bavianenbroers Albert en Louis kwamen, samen met chimpansee Freddy, begin 2007 naar AAP. Na veel vijven en zessen had een Duits circus afstand gedaan van de drie dieren. Bij het ophalen sloeg een medewerkster van het circus Albert en Louis letterlijk met een stok hun transportkooi in.

Na hun quarantaineperiode mochten Albert en Louis kennismaken met andere soortgenoten. In overleg met de gedragsdeskundige was besloten dat we zouden proberen Albert en Louis deel te laten uitmaken van een mannengroep groene bavianen.

KUNSTJE

Als eerste maakten de twee kennis met Robert, een volwassen (nog grotere!) man. Dat de verhouding aanvankelijk stress met zich meebracht, was te zien aan het afwijkende gedrag van Albert: hij ging herhaaldelijk op zijn achterpoten staan en liep achteruit, een in het circus aangeleerd 'kunstje'. Nadat ze Robert allebei afzonderlijk hadden leren kennen, werden Albert en Louis tegelijk bij Robert gelaten. De pubers Bento en Gene werden daarna ook stapsgewijs aan de groep toegevoegd. Na een proces van vier maanden zaten de vijf heren als groep bij elkaar.

GROENE BAVIAAN

Wetenschappelijke naam *Papio anubis*

Uiterlijk Vachtkleur grizig olijfgroen, donker gezicht, schofthoogte 60-70 cm, staart 48-60 cm.

Gewicht ♂ 22-30 kg, ♀ 12-15 kg

Levensverwachting 25-35 jaar

Leefgebied Savannes, steppen, lichtbeboste en rotsachtige streken in Midden-Afrika

Voedsel Fruit, zaden, bladeren, (boom) wortels, insecten, reptielen, vogels, zoogdieren

Sociale structuur Gemengde groepen van 20 tot 150 dieren. Hiërarchische opbouw. Mannen zijn dominant, vrouwen vormen de kerngroep

SAMEN STERK

In september vorig jaar mochten de groene bavianen naar het opnieuw ingerichte 'Delta', één van de apeneilanden. Daar wonen ze nog steeds, in redelijke harmonie. Albert en Louis hebben een belangrijke rol in de groep. Samen staan ze sterk tegen de anderen en maken ze de dienst uit. Maar wie van de twee nu de échte leider is wordt niet duidelijk. Hoe dat verder gaat? De toekomst zal het uitwijzen...

Ivonne Weststeijn
Stafgroep Gedrag en Zorg

NIEUW BIJ AAP

♦ Vanuit de tijdelijke opvang in Natuurhulpcentrum Opglabbeek: de **negen berberapen Bart, Ries, Lilly, Pepina, Momo, Junior, Filippo, Nancy en Georg**. Plus **boeroendoek Ob, roodbuiktamarin Staf, witoorpenseel-aapje Stoffel en vijf wasberen**.

♦ Ook Tierheim Munchen hielp ons wederom uit de brand met tijdelijke opvang. Via hen kwam, na inbeslagname uit een circus, **mantelbaviaan Afar** bij ons.

♦ **Wasbeer Tohome** werd gevonden in een achtertuin en kwam via de Franse dierenbeschermingsorganisatie FAA bij AAP.

♦ **Drie degoes: Winky** arriveerde uit Amsterdam, **Patagon** en **Ataca** kwamen via de Dierenbescherming Nijmegen.

♦ **Berberaap Wadi** werd in Zaandam op straat gezien op iemands schouder. Voorbijgangers brachten het dier vervolgens naar AAP.

♦ **Sugarglider Batjan**, op straat gedumpt, werd gevonden in Barneveld.

♦ **Grivet Rozita** werd door een particulier in Griekenland uit medelijden overgenomen, maar de kosten voor Rozita én alle andere opgevangen zwerfdieren groeiden haar boven het hoofd. Dankzij Air Miles kon Rozita naar Nederland worden gevlogen.

♦ **Berberaapje Memouna** werd, als souvenir uit het vaderland, door vakantiegangers ons land binnengesmokkeld. Gelukkig konden de eigenaren ertoe worden overgehaald het kleintje naar AAP te brengen.

In memoriam: Eva

Tot ons verdriet is begin augustus onze oude chimpanseedame Eva overleden. Ze is 44 jaar geworden, een respectabele leeftijd.

Eva kwam begin jaren negentig naar AAP. Ze was samen met een ander chimpanseevrouwtje als huisdier grootgebracht. Na de dood van het andere vrouwtje werd Eva samengevoegd met Sita, met wie ze meteen een innige vriendschap sloot.

Als oudste van 'Donkey's groep' had Eva al jaren een tere gezondheid. Toch bezat ze altijd genoeg veerkracht om na een mindere periode weer op te knappen. Sinds juli trok ze zich echter vaak terug uit het drukke groepsleven. Ze kreeg de vrije keus om bij de anderen te zijn of het verblijf op te zoeken dat toch altijd al 'Eva's kamer' werd genoemd: haar favoriete plekje om in haar eentje weg te dromen.

Toen deed zich een medische noodzaak voor om haar apart te

houden. Ze was sloom, trilde, haar bovenlip hing soms slap en haar ademhaling was oppervlakkig. We vermoedden dat ze een licht hartinfarct had gehad. Eva's vriendin Prudence was de enige die haar nog gezelschap mocht houden. Eva ging verder achteruit. Ze kreeg een zo veilig mogelijke narcose en we brachten haar naar de quarantaine. Op de behandeltafel bleek ze enkele ernstige lichamelijke problemen te hebben, waaronder een ingeklapte long. Ook trok het hart nauwelijks samen. Toen ze steeds moeilijker begon te ademen en het hart bijna niets meer deed, werd ze gereanimeerd. Het mocht niet meer baten. Gezien de sombere prognose zijn we eigenlijk blij dat ze niet meer wakker is geworden. Nu is ze rustig weggeleden.

Christine Kraft
Voorlichting

HOE VERGAAT HET...

de stinkdieren in Duitsland

Casima

5 juli 2001 vertrokken de vijf stinkdieren (Mephitis mephitis) Pepe, Flower, Smelly, Mephina en Phiti naar Duitsland. In maar liefst twee, bij elkaar horende, dierentuinen lag een mooi groen verblijf op hen te wachten.

Pepe en Flower gingen hun toekomst delen met het Duitse vrouwtje Chanel in Tierpark Essenhof en de andere drie kregen een verblijf voor hen alleen in Braunschweig Zoo. De reis verliep vlot maar het weer was warmer dan verwacht. Met zenuwachtige stinkdieren achterin waarvan twee nog in het gelukkige bezit van hun stinkklieren, hingen we voornamelijk met onze neus uit het raam.

Na aankomst konden de dieren gelukkig snel uit hun transportkist waarna ze aan een grondig onderzoek van hun nieuwe onderkomens begonnen.

ALLESBEHALVE EENZAAM

In de twee daaropvolgende jaren vonden nog twee stinkdieren, Anansie en Casima, hun weg naar dezelfde bestemming. Met regelmaat ontvingen we bericht over hun leven en welzijn; meestal

positief maar er waren ook trieste berichten, zoals de euthanasie van Smelly eind 2003 in verband met een niet helende wond.

Stinkdieren worden gemiddeld tussen de acht en tien jaar oud en de herplaatste dieren waren geen jonkies toen zij vertrokken. Toen Mephina in september 2008 door ouderdom overleed, was Anansie uiteindelijk het laatst overgebleven stinkdier van AAP in Braunschweig Zoo. Zij is echter allesbehalve eenzaam want inmiddels deelt zij een ander, groter verblijf met een mannelijke soortgenoot én acht wasberen! Het is een overzichtelijke gezellige boel. Anansie slaapt veel, maar als zij wakker is heeft zij groen, ruimte én gezelschap om zich heen. Niet slecht dus!

Carolien Hoogenhout
Opvang en Rehabilitatie

AAP

is een opvangcentrum voor apen en andere kleine uitheemse zoogdieren. Ons doel is de dieren zoveel mogelijk te herplaatsen in een natuurlijke omgeving. De stichting ontvangt hiervoor geen structurele subsidie en is afhankelijk van donaties. U kunt donateur worden vanaf €15,- per jaar. Als begunstiger kunt u zelf de hoogte van uw gift bepalen. Uw bijdrage is van harte welkom op gironummer 2777530. Het is ook mogelijk Stichting AAP te steunen door het sparen van Air Miles of inzamelen van cartridges en mobiele telefoons.

AAP is een van de goede doelen van de

Giften en Acties

AAP bedankt:

- ◆ Tessa Hobbelen en de Romeroschool voor hun geweldige inzamelingsactie voor Peluczio en alle andere dieren
- ◆ Mevrouw Boerboom voor haar zeer trouwe steun aan onze dieren
- ◆ Alle spontane anonieme giftgevers die ons extra steunen via de acceptgiro bij de Apenote
- ◆ Basisschool de Springschans te Petten, groep 8, voor het ingezamelde geld
- ◆ Mevrouw Kerkhoven voor haar donatie naar aanleiding van haar 85ste verjaardag
- ◆ Electrolux Home Products Nederland voor de vrieskist voor de diervoeding

Ook alle niet genoemde gulle gevers: hartelijk bedankt!

Acties:

- ◆ Vanaf heden maakt AAP onderdeel uit van het aanbod van de Nationale Goede Doelen Bon www.geeefgift.nl
- ◆ Ook dit jaar kan uw bedrijf werknemers en relaties verrassen met een Tinteling voor AAP www.tintelingen.nl

Voor meer informatie over sponsoring- en donatiemogelijkheden: judith.jozefzoon@aap.nl (zakelijk) en marije.schasfoort@aap.nl (particulier), telefoon 036 523 87 87.

Smaaktest: Kokosbrood of banaan?

Op 25 augustus hadden de chimpansees van de Donkeygroep de dag van hun leven. Jungle Kokosbrood, voor drie jaar sponsor van Stichting AAP, legde in een smaaktest de apen de keuze voor: Jungle Kokosbrood of een banaan?

Bijna alle chimpansees kozen onmiddellijk voor het kokosbrood. Zonder omhaal rukten ze de pakjes open en deden zich te goed aan de inhoud. De lege verpakkingen werden achteloos door de tralies naar buiten gegooid... Zo, dat was dat. Alleen eigenwijze chimpansee Patrick wilde de oude en vertrouwde banaan. Maar ach, deze puber uit de groep is nu eenmaal altijd tegendraads! Voor zowel Jungle Kokosbrood als voor AAP was het testresultaat overtuigend genoeg. De volgende

dag verscheen er een mooi verhaal – met foto van snoepkont Bob, die om meer pakjes bleef vragen – in de Telegraaf, en dezelfde avond zond Omroep Flevoland een uitgebreide televisiereportage over de ‘proefdieren’ uit. Who cares wins...!

Heeft uw werkgever ook belangstelling voor een samenwerking met AAP? Vul dan de bon hier naast in.

Judith Jozefzoon

IK HELP AAP MET MIJN BEDRIJF

Ja, ik wil met mijn bedrijf iets doen voor AAP:

- stuur mij informatie over het inzamelprogramma van cartridges
- stuur mij informatie over het inzamelprogramma van mobiele telefoons
- stuur mij de zakelijke brochure

BEDRIJFSNAAM

DHR/MEVR

NAAM EN VOORLETTERS

STRAAT EN HUISNUMMER

POSTCODE

PLAATS

TELEFOONNUMMER

MOBIEL

E-MAILADRES

Opsturen aan: Stichting AAP
Antwoordnummer 1441
1300 VE Almere

AN.64

COLOFON uitgave Stichting AAP, Postbus 50313, 1305 AH Almere, telefoon 036 523 87 87, fax 036 538 42 40, e-mail info@aap.nl, internet www.aap.nl

eindredactie Christine Kraft, Petra Timmers
aan dit nummer werkten mee Hester van Bolhuis, David van Gennep, Carolien Hoogenhout, Geert Jonkers, Judith Jozefzoon, Christine Kraft, Esther Ruurda, Marije Schasfoort, Petra Sleven, Petra Timmers, Ivonne Weststeijn
foto's Bob Friedländer, Sabine Joosten, Michael Seres, Ivonne Weststeijn, Laura Kok, Monte Selvagem, Braunschweig Zoo
vormgeving Sandra van der Putten **inkt** gesponsord door Sun Chemical O+R **drukwerk** StolwijkGrafax, Zaandam